

Рівності Начал, Перевтілення, Карми, Жертви. В книгах вчення Ж.е. вперше приведено різнобічне висвітлення природи думки і псих. енергії та наведено методи раціонального підходу до їх вивчення. Окремі групи послідовників Ж.е. нині діють в Україні.

СІ

«Жива церква» — див. Обновленство.

«Живий Всесвіт» — сукупність різнорідних концепцій, що виникли в античному світі шляхом трансформації архаїчних анімізму, магічних уявлень під впливом філос. думки. В різних формах культури античності світ розглядався як вічний, живий та неподільний Космос, що керується єдиним законом, волею богів чи бога; людина вважалася органічною частиною Космосу. В «ослабленій» формі ідеї «Ж.В.» втіди в гілозоїзмі, що наділяв усю маґерію здатністю відчувати (Фалес Мілетський, Анаксимандр, Анаксимен, Геракліт та ін.), в «сильній» формі вони втілилися у орфізмі, піфагореїзмі, в Емпедокла, Платона, Арістотеля та ін., які наділяли світ ознаками живої, свідомої істоти. В Середньовіч. та Новоевроп. культурі концепції «Ж.В.» функціонували в межах пантеїзму та панентеїзму. Розвиток механістично-математичного природознавства обмежив поширення ідей «Ж.В.» в культурі 17—19 ст.; редуцціоністська методологія зводила Всесвіт до велетенського механізму. Але паралельно формувалось «органічне розуміння природи» (Г.Шталь, Ф.Шеллінг, Г.Фехнер, Х.Дріш). У сучас. умовах поживалення концепції «Ж.В.» пов'язане з відкриттями космології, а також процесом екологізації природничо-наук. і соціогуманітарного знання. Кризовий стан «постеребудовного» суспільства зумовив поширення міст., містико-реліг., реліг. тлумачень концепцій «Ж.В.».

ЩА

Жидовлі — цим прізвиськом офіц. правосл. церква наз. послідовників новг.-моск. ересі (70-ті роки 15 ст.). Ж. заперечували церк. обряди, чернецтво, поклоніння мощам. Ж. переслідувалися як світською владою, так і церквою.

КА

Життя святих — див. Мінеї Четї.

Жрецтво (від старослов. «жрети» — приносити жертву) — група людей, яка в політеїстич. релігіях виконує функції посередника між віруючими і надприродними силами, а також здійснює реліг. обряди. В первісних суспільствах культовою діяльністю займався старійшина роду або глава сім'ї. Потім ця функція перейшла до певної групи людей — гадалок, знахарів, чаклунів, жерців та жриць, шаманів, які з часом виокремилися в самостійну верству. Особливу роль в інституванні Ж. зіграла поява храмів. Отримавши екон. базу для свого існування, Ж. починає активно втручатися в політ. життя країни, прагне монополізувати духовн. культуру. Саме Ж. вело літописи, займалося астрономіч. спостереженнями тощо. Ж., як правило, належало до привілейованої частини пануючих класів. Інколи вищі жреці поєднували реліг. і держ. владу (фараон Давнього Єгипту, верховний жрець-правитель д-в Давнього Дворіччя). Свідченням наступності між Ж. і духовенством сучас. релігії є не тільки спільність їх функцій, а й, зокрема, один з титулів Папи Римського — «верховний жрець» або термін «ієрей» (від грецьк. *hierēus* — жрець), яким в православ'ї позначається священницький сан. У деяких народів Африки, Півн. Америки, Австралії та Океанії жерці є й дотепер.

ФЛ

Жрецький кодекс — за термінологією представників т. зв. «документальної гіпотези» (Г.Рейсс, К.Графф, К.Д.Льген, Ю.Вельгаузен), одне з «єлохїстичних» джерел П'ятикнижжя (див. Елохїст). Вірогідно, містив істор. та ритуально-законодавчий матеріал і був написаний в серед. 1 тис. до н.е. для потреб іуд. громади. В процесі канонізації П'ятикнижжя Мойсея втратив своє значення. Проте опоненти «докум. гіпотези» (П.Фольц, Е.Муїнкель) піддають сумніву означений час написання Ж.к. і навіть сам факт його існування як самост. джерела.

ГС